

Dzień dobry! kl. IIf, IIg

Temat: Tektonika płyt litosfery

Wymagania programowe

Uczeń wyjaśnia znaczenie terminów: tektonika, strefa spredingu, strefa subdukcji, prądy konwekcyjne

Rozróżnia na schemacie strefy spredingu i subdukcji. Wyjaśnia przyczyny przemieszczania się płyt litosfery i określa kierunek ich ruchu.

Wskazuje na mapie strefy ryftowe, strefy subdukcji i kolizji płyt kontynentalnych.

Wykazuje zależność między ruchami płyt litosfery a rozmieszczeniem pasm górskich oraz grzbietów śródoceanicznych

Materiały do tego tematu znajdziesz w podręczniku str. 199 i e- podręczniku

<://epodreczniki.pl/a/plytowa-budowa-litosfery-ruchy-gorotworcze/DhpGGkP8n>

Główną przyczyną ruchu płyt litosfery są [prądy konwekcyjne](#) w płaszczu ziemskim. Unoszące się z wnętrza Ziemi masy rozgrzanej materii po dotarciu do sztywnych płyt litosfery rozpływają się na boki, rozrywając i rozsuwając sąsiadujące płyty. Najczęściej są to relatywnie cieńsze płyty oceaniczne. Następuje wówczas [spreading](#), na dnie oceanu pojawia się [dolina ryftowa](#), a po obu jej stronach, symetrycznie formuje się grzbiet oceaniczny. Powstaje nowe dno oceaniczne.

Ziemia ma swój stały kształt i rozmiary, więc jeżeli w jednym miejscu tworzy się nowa skorupa ziemska, w innym musi jej ubywać. Dzieje się to w strefach [subdukcji](#), gdzie dwie sąsiednie płyty litosfery zbliżają się do siebie. Jedna z nich wsuwa się pod drugą i jest wciągana w głąb płaszcza. Efektem tego są inne zjawiska. Na dnie oceanu pojawiają się rowy oceaniczne, a na powierzchni wypiętrzają góry. Masy skalne, zgniatane i wypiętrzane w wyniku kolizji dwóch płyt litosfery, plastycznie wyginają się i powstają [góry fałdowe](#). Proces ten nazywamy [orogenezą](#), inaczej [ruchami górotwórczymi](#). Gdy masyw lądowy jest sztywny i odporny na fałdowanie, to podczas wspomnianych ruchów górotwórczych i towarzyszących im naprężeń zostaje pocięty [uskokami](#). Niektóre fragmenty ulegają wyniesieniu ([zrab](#)) lub obniżeniu ([rów](#)), a teren przekształca się w [góry zrębowe](#).

Pod wpływem powolnego ruchu mas płaszcza ziemskiego w niektórych obszarach zachodzą także ruchy wypiętrzające lub obniżające skorupę ziemską na wielkich powierzchniach, zwane [ruchami epejrogenicznymi](#). W sąsiedztwie stref spredingu, subdukcji i wielkich uskoków tektonicznych często spotyka się wulkany tworzące nieraz bardzo wysokie góry. Występują tu też silne trzęsienia ziemi. Oba te zjawiska stwarzają poważne zagrożenie dla mieszkających tam ludzi.

Wykonaj polecenia podane w wymaganiach programowych.

Do zeszytu przedmiotowego zapisz podsumowanie lekcji z e- podręcznika.

Zadania do sprawdzenia:

1. Wyjaśnij dlaczego płyty litosfery się poruszają.
2. Podaj przykład gór, które wypiętrzyły się w strefie subdukcji i w strefie kolizji dwóch płyt kontynentalnych.
3. Podaj nazwy form rzeźby, które tworzą się w strefach ryftowych i w strefach subdukcji
4. Podaj przykład miejsca, w którym współcześnie przyrasta litosfera

Rozwiązania do 29.04

Jeżeli będą problemy proszę o kontakt mailowy

Pozdrawiam